

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ
ТӘСІЛДЕМЕ: ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ФОРУМ

«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ: НАУКА И ПРАКТИКА»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND
PRACTICE»

МАТЕРИАЛДАРЫ

Астана

26 ақпан 2026 жыл

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ**

**«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕМЕ:
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ
26 ақпан, 2026 жыл**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОГО
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОГО ФОРУМА
«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ:
НАУКА И ПРАКТИКА»
26 февраля, 2026 года**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL FORUM
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND PRACTICE»
february 26, 2026**

Астана, 26 ақпан 2026 ж.

УДК 37.0
ББК 74.00
П23

Жалпы редакциясын басқарған: Сомжүрек Б.Ж.

Редакция алқасы: Асылбекова М.П., Атемова К.Т., Байсарина С.С., Сламбекова Т.С.,
Махадиева А.К.

П23 Педагогикалық кадрларды даярлаудағы заманауи тәсілдеме: ғылым және практика: халықаралық ғылыми-тәжірибелік форум материалдары. 26 ақпан 2026 ж./ – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2026. – 1668 бет.

ISBN 978-601-385-193-8

Халықаралық ғылыми-практикалық форум материалдарының жинағында педагог кадрларды даярлаудың заманауи ғылыми-әдіснамалық негіздерін талдау, педагогикалық білім беру саласындағы инновациялық тәсілдер мен тиімді практикаларды айқындау, халықаралық ғылыми тәжірибе алмасуды дамытуға арналған өзекті ғылыми-тәжірибелік зерттеулердің нәтижелері енгізілген. Материалдарда педагогикалық білім мен ғылымның жаһандық трендтері, педагогикалық білім берудегі жасанды интеллект және цифрлық технологиялар, педагог кадрларды инклюзивті білім беруге дайындаудың халықаралық тәжірибесі және инновациялық әдістері туралы мәселелері қарастырылған. Жинақ білім саласындағы мамандарға, ғалымдарға, оқытушылар мен білім алушыларға арналған.

В сборник материалов международного научно-практического форума включены результаты актуальных научно-практических исследований, направленных на анализ современных научно-методологических основ подготовки педагогических кадров, выявление инновационных подходов и эффективных практик в сфере педагогического образования, а также развитие международного научного обмена опытом. В материалах рассматриваются вопросы глобальных тенденций в педагогическом образовании и науке, использования искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогическом образовании, международного опыта и инновационных методов подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию. Сборник предназначен для специалистов в области образования, ученых, преподавателей и обучающихся.

The proceedings of the International Scientific and Practical Forum include the results of relevant scientific and practical research aimed at analyzing the modern scientific and methodological foundations of teacher training, identifying innovative approaches and effective practices in the field of teacher education, as well as promoting international scientific exchange of experience. The materials address issues related to global trends in pedagogical education and science, the use of artificial intelligence and digital technologies in teacher education, as well as international experience and innovative methods of preparing teaching staff for inclusive education. The collection is intended for education professionals, researchers, teachers, and students.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-601-385-193-8

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2026

Бұл жинаққа енгізілген материалдарға авторлар жауапты.
Authors are responsible for the content of their materials.

269	Нагайцев Т.О. Психолого-педагогические стратегии подготовки педагогических кадров к предупреждению суицидального поведения несовершеннолетних: междисциплинарная модель школьной превенции	1128
270	Оразбаева Д.С. Ағылшын тілі сабағында инклюзивті білім берудің ерекшеліктері	1133
271	Сыдыкова Г.Д., Токсанбаева Г.Б. Танымдық ойындардың аутизм спектрі бұзылысы бар балалардың сөйлеу тілін дамытудағы рөлі	1136
272	Тайғарина А.Э. Психикалық дамуында тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларын білім беру ортасына бейімдеудегі әлеуметтік педагогтың рөлі	1139
273	Турсунбаева А.У. Инклюзивті білім беру жағдайында педагог кадрларды кәсіби даярлаудың инновациялық тәсілдері: халықаралық көзқарас	1142
274	Сейткамалова А.К. Тәрбиеленушілер арасындағы агрессияның алдын-алу тәсілдері	1146
275	Толуханова А.Д. Инклюзивті мәдениет зерттеулеріндегі әдіснамалық тұғырлар	1149
276	Турекулова Н.А. Бастауыш білім беру арқылы нашар еститін оқушылардың экологиялық сауаттылығын арттыру	1153
277	Болат Б.Қ. Жасөспірімдердің салауатты өмір салтын дене тәрбиесі арқылы қалыптастырудың маңызы	1155
278	Бейсенбаева Ж.Н. Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың ерекшеліктері	1159
279	Мендигереева Д.А. Студенттердің өмірлік құндылықтары мен денсаулыққа көзқарасының психологиялық аспектілері	1162
280	Шарапатова Р.Ж. Девиантты мінез-құлықты жасөспірімдер типологиясын талдау	1167
281	Жақыпбекова З.Ж. Мектеп жасындағы жасөспірімдердің өзін-өзі реттеу мәселелері	1171
4-секция: Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме 4-секция: Ценностный подход к профессиональному развитию современного педагога 4-section: Value-based approach to the professional development of the modern teacher		
282	Абдукаримов Н.А. Педагогические принципы совершенствования уроков физического воспитания для учащихся начальных классов	1176
283	Куттибекова Г.Т. Организация процесса начального образования на основе передовых современных педагогических технологий	1179
284	Абилова Г.О. Заманауи педагогтың кәсіби дамуында педагогикалық вебинарлардың рөлі	1182
285	Ибадуллаева С.Ж., Кожабергенова А.Т. Биология пәні негізінде жоғары сынып оқушыларына экологиялық білімді қалыптастырудың маңыздылығы	1187

286	Есенова Н.Е. Оқыту процесіндегі рефлексияның мұғалімнің кәсіби мәдениетін қалыптастырудағы маңызы	1191
287	Жакыпбекова А.Т., Зулпукарова Д.И., Сманова Н.Т. Ценности профессиональной деятельности будущих молодых учителей	1195
288	Игибаева А.К., Ақитбаева Н.К Некоторые аспекты подготовки будущего педагога в условиях вызовов современного социума	1199
289	Асылбекова М.П., Таңатарқызы Г. Болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттілігін дамытудың теориялық негіздері	1204
290	Койшыманова А.М., Атемова К.Т. Цифрлық трансформация жағдайында педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау	1208
291	Шакаримова К.К., Сламбекова Т.С., Хасан А Цифрландыру дәуіріндегі болашақ педагог-психологтың кәсіби имиджі: ғылыми-теориялық аспектілері	1212
292	Toleubekova R.K., Talpakova M.Z.: Formation of corporate competencies of teachers based on a value approach to professional development	1219
293	Сламбекова Т.С., Байсарина Ж.С. Болашақ педагогтерді оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруға дайындау	1224
296	Нұрқасымов С.Н., Толекенова Л.А., Нұрланқызы Г. Сараланған тапсырмалар арқылы білім алушылардың физикалық есептерді шешу біліктерін қалыптастыру	1229
297	Айкинбаева Г.Қ., Таукибаева Ш.Ж., Жылқыбаев К.Д., Шериязданов Б.Р. Жеке тұлғаның дамуына ұлттық құндылықтар мен дәстүрдің әсері	1235
298	Ботабаева А. Е., Қажатбек С. Оқушылардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілігін дамытудың маңыздылығы	1240
299	Истомина Н.С. Интеграция ценностей программы «Адал азамат» в профессиональную деятельность педагога	1243
300	Шангереева С.А., Албытова Н.П. Аксиологические основы профессионального развития будущих педагогов в высшем образовании	1247
301	Торебаева Г.Р., Бельгибаева Г.К., Yucel Gelisli Педагогикалық колледждің білім беру жүйесінде геймификация технологиясын қолдану арқылы студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамыту	1254
302	Албытова Н.П. Білім беру ортасының белгісіздігі жағдайында оқытушының кәсіби бірегейлігін құндылық-мағыналық реттеу	1260
303	Шолпанқұлова Г.К., Ақын А.К. Болашақ педагог-психологтердің гендерлік мәдениетін дамытудың педагогикалық шарттары	1264
304	Ахунова У.О. Музыка как инструмент формирования эмоциональной и социальной компетентности учащихся	1269

305	Нұралы С., Фейзулдаева С.А. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әдістемелік тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі	1272
306	Темірхан А.Е., Мухметова Р.Ж. Оқушылардың оқу мотивациясын арттырудағы smart мақсаттардың рөлі	1276
307	Кишибаева Д.Ж., Оңғарбаева Ж. Педагогтың білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы	1279
308	Polatova A.N., Mamyrbekova Z.U. Future perspectives of scientific research in the field of higher education	1284
309	Абдалинова А.Б. Воспитание патриотизма учащихся через внеурочную деятельность: педагогико-психологические основы и практические подходы	1288
310	Темирханова К.Ш. Когнитивтік әдістер – болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің ғылыми-коммуникациялық дағдыларын дамытудың құралы	1292
311	Байменова Б.С., Медей М. Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдысын дамыту	1294
312	Кадырова Ж.Д. Жоғары сынып оқушыларының тұлғалық дамуындағы құндылыққа негізделген кәсіби бағдардың рөлі	1298
313	Ибрайханова А.Е. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың оқырмандық сауаттылығын қалыптастыруда отбасымен жұмыс істеуге даярлаудың әдістемелік жүйесі	1303
314	Нұрланқызы Д. Жеткіншек жастағы оқушылардың қазіргі білім беру жүйесіндегі оқу мотивациясының ерекшеліктері	1306
315	Кәрімова А.Е. Ғылымаралық коммуникация жағдайындағы жоғары мектеп педагогикасы: қазіргі жай-күйі мен даму перспективалары	1311
316	Загородская В.С., Мичирова Р.Р. Ценностный подход в педагогическом сопровождении классных руководителей как условие профилактики конфликтов среди обучающихся	1319
317	Темиргалиева А.Б. Аксиологический вектор цифровизации начального образования: развитие профессиональной компетентности педагога-эксперта	1323
318	Байзакова З.Е. Мектеп жасына дейінгі балаларда еңбек әрекеті арқылы «Адал азамат» құндылықтарын қалыптастыру	1326
319	Серік М. Мектеп жасына дейінгі балалардағы буллингке әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторлар	1330
320	Lyu Y. A value-based approach to the professional development of the modern physical education teacher	1334
321	Abiltayeva A. An axiological approach to the development of environmental competencies of students of pedagogical fields	1339
322	Төреханова Е.С. Мұғалімнің эмоционалдық интеллекті және көшбасшылық қабілеті	1342

323	Абдуллаева Г.С., Баймұрза А.А. Музыка сабақтарында жасанды интеллектті қолдана отырып, оқушылардың эстетикалық және эмоционалдық құндылықтарын арттыру	1346
324	Айдархан М.А., Халикова Н.С. Жыраулар поэзиясын оқытуда герменевтикалық талдауға үйретудің тиімді жолдары	1349
325	Айдарханова Н.Т. Үздіксіз білім беру жағдайындағы педагог тұлғасының кәсіби дамуының өзектілігі	1353
326	Мағзумова З.Н. Жаһандық педагогикалық трендтер контекстінде болашақ мектеп директорларының көшбасшылық дағдыларын дамыту	1357
327	Муханбеткалиева М.Т. Цифрлық білім беру ортасында жасөспірімдердің құндылық бағдарын дамыту: жасанды интеллект мүмкіндіктері	1363
328	Есимова А.Б. Балалар арасында буллингтің алдын алу жолдары	1368
329	Рүстембекова А.Ғ. Әдебиеттік оқу үдерісінде бастауыш сынып оқушыларының гуманистік қарым-қатынас мәдениетін дамыту	1372
330	Тажединова А.Д. Болашақ педагогтердің кәсіби лидерлік дағдыларын дамытудың педагогикалық алғышарттары	1377
331	Әскербек А.Қ., Мурзина С.А. Функционалдық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің кәсіби рөлі мен педагогикалық құзыреттілігі	1381
332	Бекзат А.Б., Ералин Қ.Е., Саймбетова Ж.Т. Кәсіби дизайнерлердің мәдени құзыреттілігін қалыптастырудағы этнодизайн қағидаттарының рөлі	1385
333	Шалабаева Ж.С., Ережепова Б.Т., Серикханқызы А., Сұлтанқызы Р.А., Қайратқызы Д. Бастауыш сынып оқушыларына математика сабағында топтық жұмыс арқылы ынтымақтастығын қалыптастыру ерекшеліктері	1389
334	Гафиятуллина Н.Б. Формирование готовности будущих учителей начальных классов к профилактической работе с младшими школьниками	1393
335	Куандыкова Э.К., Тлеубергенова К.А. Карменова Н.Н., Зиявдинова А. К. Сравнительный анализ отечественного и российского опыта практической направленности школьной географии	1397
336	Данабекова Д.А., Ақитбаева Н.К. Психолого-педагогические подходы к интеграции обучения в системе школьного образования РК	1402
337	Дауенова М., Ақитбаева Н.К. Қазіргі жағдайда жасөспірім тұлғасының дамуына әлеуметтік-мәдени ортаның әсері	1407
338	Сералы Ә.Е., Ильясова Г.У. Химия пәнін оқытуда білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру	1411
339	Сағындыкова А.Т., Есмаханова Г.А.	

	Мектеп жасына дейінгі балалардың эмоциялық тұрақтылығын қалыптастыруда ертегі терапиясының маңызы	1416
340	Уайсова К.Т. Болашақ бастауыш білім педагогтерін театрландыру әдістері негізінде оқушыларды оқытуға даярлаудың педагогикалық шарттары	1420
341	Медеубаева К.Т., Сейтенова С.С. Инновациялық білім беру жағдайында студенттердің құзіреттілігі мен оқу мотивациясын дамытуға геймификацияның ықпалы	1425
342	Мурсалиева А.К. Бастауыш мектеп оқушыларының оқу мотивациясын ынталандыру және басқару	1429
343	Алимулова А.С. Дене тәрбиесінде волейболдың маңызы	1434
344	Zhamalbek A. Ethical and legal boundaries of pedagogical discourse: mechanisms for preventing aggressive speech acts as the foundation of a teacher's professional culture	1438
345	Есеналиева Н. Химия сабақтарында цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі	1441
346	Жұмабек Ұ.Ә., Убайдулла Ж.С. Мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту	1446
347	Таурбекова А.С. Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды тиімді қолдануға даярлау	1450
348	Атышева Б.Б., Zhalel A. Болашақ биология мұғалімдерінің кәсіби-шығармашылық құзыреттілігін экологиялық ойлаумен ұштастыра дамыту жолдары	1455
349	Ахмаджанова Д.С. Бала тәрбиесінде ұлттық құндылықтарды қолданудың маңызы	1459
350	Кожгельдиева С.С., Қожабаева А.А. Бастауыш сынып оқушыларының сыни ойлау ерекшеліктері	1465
351	Сейтова Ж.Ә. Болашақ әлеуметтік педагогтардың өзін-өзі реттеу негізінде әлеуметтік интелектісін қалыптастыру	1472
352	Абдрасилова Г.Л., Атемова К.Т. Оқушылар прокрастинациясының алдын-алу: педагог-психолог даярлығындағы құндылықтық басымдық ретінде	1479
353	Асантаева Ұ.С. Балалардың музыкалық білімін бағалаудың тиімділігі	1484
354	Булатбаева А.Ә., Иманбекова Б.І., Болатов А.М Білім беру ұйымдарында суицидтің алдын алуды ұйымдастырудағы жүйелі тұғыр	1488
355	Әшірбай А.С. Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме: жүсіп баласағұн идеялары негізінде	1493
356	Жаныбекова Л.Т., Жаныбекова Р.Т., Қайырбосынқызы Ә. Влияние изучения иностранного языка на формирование профессиональных компетенций будущего специалиста	1497
357	Боранбаева Г.Н.	

	Диалог поколений: трансформация ценностных ориентаций молодых учителей и опытных наставников	1501
358	Искакова Д.А. Жеткіншектер арасындағы буллингті алдын алудағы әлеуметтік педагогтың рөлі	1506
359	Касымбекова А. Ж., Ильясова Г.У. Химияны оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері	1510
360	Дарбаева Г.Қ. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби дамуындағы психологиялық саулықтың құндылықтық маңызы	1515
361	Утеубаева Н.А. Формирование языковой личности современного студента в многоязычной образовательной среде: ценностный и социолингвистический аспекты	1520
362	Узакбаева А.Т., Текеев И., Рахимжанова Л.Б. Методические принципы и педагогические условия адаптивного обучения на основе интерактивного веб-приложения	1524
363	Мускина А.Н. Жас педагогтің кәсіби дамуының құндылықтық бағдарлары	1529
364	Азимов К.Э. Педагогические возможности предмета «начальная допризывная подготовка» в формировании у учащихся чувства патриотизма в условиях образования, основанного на ценностях	1534
365	Мұратқызы А. Болашақ педагогтердің кәсіби дамуында құндылық бағдарларын қалыптастыру	1539
366	Байназарова А.Б. Бала тұлғасының әлеуметтік бейімделуі отбасы тәрбиесі жағдайында	1544
367	Абенев Н.Н., Махамбетова Ж.Т. Жасөспірімдердің эмоционалдық әл-ауқатын қалыптастырудағы сынып жетекшісінің рөлі	1549
368	Аметхан Ж. Зар заман поэзиясын оқытудың тиімді әдістері	1554
369	Сайманова П.С. Оқушылардың психологиялық резиленттілігін дамытуға болашақ педагог-психологтерді даярлаудың теориялық негіздері	1559
370	Кулымбаева А.К., Нуркасинова Л.М. Білім берудегі лидерліктің құндылығы және оның қалыптасу механизмдері	1564
371	Қонысбаев Қ.Б., Жандилдина Р.Е. Дене тәрбиесінде баланың жеке тұлға қабілетін дамытуда оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жақтары	1568
372	Курбанов А.С., Ағабек Т.С. Қазақ тілі сабақтарында әдеби мәтін мен лингвистикалық талдауды кіріктіре оқытудың тиімділігі	1572
373	Курманова С.Б., Абдрахманова Р.Р., Литовченко А.Р. Культура клипового мышления: деградация или новая форма разума?	1575
374	Курманова С.Б., Нұрғожа А.Б., Еркінқызы М Критическое мышление как условие модернизации общественного сознания в Республике Казахстан	1580

375	Сулейменова А.М. Мектепке дейінгі ұйым әдіскерінің цифрлық трансформация жағдайындағы кәсіби рөлі	1584
376	Чакенова Б.А. Халықаралық тәжірибе контекстінде қазақ дәрігерлерінің ағартушылық бастамалары	1587
377	Кабылбекова Л.Б., Байдалиев Д.Д. Мектеп географиясында табиғи қауіптерді оқыту арқылы білім алушыларды адамгершілікке тәрбиелеу	1592
378	Адаменко А.В. Диагностика уровня сформированности экологической культуры студентов	1597
379	Джанабаев К.Т., Жанабай А.А., Тұрысбек Ж.Ө. Әскери-патриоттық клуб жұмысын жоспарлау және ұйымдастыру ерекшеліктері	1600
380	Жолдасбаева Т.Ә. Қазіргі білім беру жағдайында ер балалардың азаматтық жауапкершілігін қалыптастырудың әлеуметтік-педагогикалық аспектілері	1604
381	Хачетлов К.А., Хачетлова С.М. Современные тренды в патриотическом воспитании через технологии ИИ	1607
382	Қабен Н.Ғ., Бәйдірова С.С., Ақылбекова Э.А. Бастауыш сынып оқушыларына этномәдени негіздегі патриоттық тәрбие беру	1610
383	Джабиева М.Х., Ермаков Д.С., Амантай Ж.А. Персонализированное образование: проблемы и решения (На примере учебного модуля «педагог: профессия и личность»)	1613
384	Менлибекова Г.Ж., Ниязова Г.Б. Качество образования как целевые ориентиры образовательной программы	1616
385	Асылбекова М.П., Таукелова А.Е. Цифрлық орта жағдайында студенттердің мәдени құндылықтарын дамытудың маңыздылығы	1622
386	Жумабекова Ф.Н. Цифрлық дәуірдегі заманауи педагог мамандарды даярлаудағы құндылықтарға бағдарланған тәсілдеме	1626
387	Махадиева А.К. Формирование позитивного самоотношения будущих социальных педагогов средствами активных методов обучения	1630
388	Бурдесбекова У.И. Менталды денсаулықтың көп аспектілігі мен зерттелу жолдары	1633
389	Сарипбекова А.Т. Теоретические подходы к изучению партисипативной готовности будущих педагогов	1637
390	Жандосқызы А., Кошанова М.Т. Білім беру жүйесіндегі көшбасшылық пен толеранттылық: болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығындағы интеграция	1640

ДИАГНОСТИКА УРОВНЯ СФОРМИРОВАННОСТИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ

Адаменко Александра Владимировна

Магистрант, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

sanyok.adamenko.04@gmail.com

Длимбетова Гайни Карекеевна

Д.п.н., профессор кафедры педагогики, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

gaidk25@gmail.com

Аннотация. В статье представлены результаты констатирующего этапа исследования, направленного на диагностику уровня сформированности экологической культуры студентов университета. Экологическая культура рассматривается как интегративное личностное образование, включающее когнитивный, ценностно-мотивационный и деятельностный компоненты. В исследовании приняли участие 60 студентов, разделённых на контрольную и экспериментальную группы. В качестве диагностических инструментов использованы анкета «Экологическая культура: отношение и мотивация» (А.В. Адаменко) и тест «Экологическая культура учащихся» (Е.В. Асафова). Статистическая обработка включала расчёт средних значений, стандартного отклонения, t-критерия Стьюдента и коэффициента размера эффекта (Cohen's d). Установлено преобладание среднего уровня экологической культуры в обеих группах и выявлен статистически значимый разрыв между когнитивным и деятельностным компонентами.

Annotation. The article presents the results of the ascertaining stage of a study aimed at diagnosing the level of environmental culture among university students. Environmental culture is considered as an integrative personal formation including cognitive, value-motivational, and behavioral components. The study involved 60 students divided into control and experimental groups. The diagnostic tools included the questionnaire "Environmental Culture: Attitude and Motivation" (A.V. Adamenko) and the test "Environmental Culture of Students" (E.V. Asafova). Statistical analysis involved calculation of means, standard deviations, Student's t-test, and Cohen's d effect size. The results indicate the predominance of a medium level of environmental culture and a statistically significant gap between cognitive and behavioral components.

Ключевые слова: Экологическая культура, студенты, диагностика, когнитивный компонент, экологическая деятельность, статистический анализ.

Keywords: Environmental culture, students, diagnostics, cognitive component, environmental behavior, statistical analysis.

Введение

Современная экологическая ситуация, характеризующаяся глобальными вызовами и возрастающей антропогенной нагрузкой на природу, настоятельно требует пересмотра подходов к подготовке будущих специалистов. Сегодня недостаточно просто обладать профессиональными знаниями — ключевое значение приобретает сформированность у выпускников устойчивых ценностных ориентаций и готовности к экологически ответственному поведению. В этом контексте высшее образование берет на себя важнейшую миссию по развитию экологической культуры студентов, которую можно рассматривать как интегративное качество личности, определяющее характер взаимодействия человека с окружающей средой [1]. Однако анализ современной образовательной практики показывает, что, несмотря на активное включение экологической составляющей в учебные программы, сохраняется устойчивое противоречие: уровень теоретической осведомленности студентов об экологических проблемах зачастую не переходит в плоскость их реальных действий и повседневных привычек. Данное несоответствие делает актуальной задачу диагностики исходного состояния экологической культуры обучающихся, поскольку только понимание реального уровня ее сформированности позволит в дальнейшем выстроить эффективную педагогическую стратегию. В связи с этим целью нашего исследования на первом, констатирующем этапе эксперимента стало выявление актуального уровня экологической культуры студентов. Мы предположили (и это стало нашей гипотезой), что у большинства участников будет преобладать средний уровень ее развития, при этом мы ожидаем

обнаружить статистически значимый разрыв между тем, что студенты знают об экологии (когнитивный компонент), и тем, как они реально действуют в повседневной жизни (деятельностный компонент) [2].

Материалы и методы

Для проверки выдвинутой гипотезы и получения достоверных данных нами было организовано эмпирическое исследование, базой для которого выступил Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилёва. В эксперименте приняли участие 60 студентов, которые были разделены на две равные группы по 30 человек: контрольную и экспериментальную. Такой дизайн исследования в дальнейшем позволит нам не только зафиксировать текущее состояние, но и оценить эффективность предполагаемой педагогической работы, сравнивая показатели групп в динамике. Для сбора эмпирических данных мы обратились к апробированному диагностическому инструментарию. Во-первых, была использована анкета «Экологическая культура: отношение и мотивация», разработанная А.В. Адаменко, которая позволила оценить ценностно-мотивационную сферу студентов. Во-вторых, для измерения когнитивной составляющей и общего уровня сформированности экологической культуры мы применили тест Е.В. Асафовой «Экологическая культура учащихся». Полученные в ходе диагностики количественные данные были подвергнуты тщательной статистической обработке. Для описания результатов мы рассчитали средние арифметические значения (M) и стандартные отклонения (σ), а также дисперсию, что дало нам представление о разбросе индивидуальных показателей в группах. Следующим шагом стало применение методов математической статистики для проверки значимости различий между контрольной и экспериментальной группами на начальном этапе.

В ходе эксперимента нами были получены данные, позволяющие составить достаточно полную картину актуального состояния экологической культуры студентов. Прежде всего мы обратились к анализу интегрального показателя, который суммирует результаты по всем диагностируемым компонентам. Статистическая обработка данных показала, что в контрольной группе среднее значение данного показателя составило 51.53 балла при стандартном отклонении 9.87, тогда как в экспериментальной группе средний результат оказался заметно выше — 60.40 балла при большем разбросе индивидуальных значений ($\sigma = 15.68$).

Переходя к анализу распределения студентов по уровням сформированности экологической культуры, мы наблюдаем следующую картину. В контрольной группе большая часть испытуемых (60%) была отнесена к среднему уровню, при этом треть студентов (33,3%) продемонстрировала низкий уровень, и лишь 6,7% смогли достичь высокого уровня. В экспериментальной группе распределение оказалось несколько иным: доля студентов с низким уровнем составила 26,7%, что на 6,6% меньше, чем в контроле; средний уровень также выявлен у 60% участников, а вот процент студентов с высоким уровнем оказался вдвое больше — 13,3%. Полученные данные подтверждают наше предположение о том, что средний уровень экологической культуры действительно является преобладающим для современной студенческой молодежи. Однако обращает на себя внимание и достаточно высокая доля студентов с низкими показателями (в среднем около трети выборки), что свидетельствует о наличии серьезных проблем в экологическом воспитании и требует целенаправленной педагогической коррекции. Наиболее важные и показательные результаты были получены нами при анализе отдельных компонентов экологической культуры. Именно здесь обнаружилось то противоречие, которое мы предполагали увидеть согласно нашей гипотезе.

Наиболее выраженный дефицит был зафиксирован по деятельностному компоненту, то есть по показателям реальной экологической активности студентов. В контрольной группе 40% испытуемых продемонстрировали низкий уровень сформированности практических экологических умений и привычек. Качественный анализ ответов и наблюдения показывают, что даже те студенты, которые обладают достаточными знаниями об экологических

проблемах и демонстрируют в целом позитивные ценностные установки по отношению к природе, на практике ведут себя иначе. Их экологическое поведение носит преимущественно эпизодический, ситуативный характер: оно может проявляться от случая к случаю (например, во время субботников или при обсуждении громких экологических катастроф), но не становится устойчивым стилем повседневной жизни. Это расхождение между словом и делом, между знанием и действием представляет собой, на наш взгляд, ключевую проблему, требующую самого пристального внимания и поиска специальных педагогических механизмов, способных превратить экологические знания в реальные поступки [3].

Выводы

Проведенное диагностическое исследование позволило не только получить эмпирические данные об уровне экологической культуры студентов, но и проверить выдвинутую нами гипотезу. Полученные результаты в целом подтверждают предположение о том, что для большинства современных студентов характерен средний уровень сформированности экологической культуры. Как показал анализ, 60% испытуемых в обеих группах демонстрируют именно этот уровень, что свидетельствует о наличии у них базовых экологических знаний и в целом положительных установок по отношению к природе. Однако, несмотря на эту в целом обнадеживающую картину, нельзя не обратить внимание на достаточно высокую долю студентов с низкими показателями, которая варьируется от 26,7% в экспериментальной группе до 33,3% в контрольной. Данный факт говорит о том, что примерно треть студенческой молодежи находится в зоне экологического риска и нуждается в целенаправленной педагогической поддержке.

Центральным результатом исследования, на наш взгляд, стало эмпирическое подтверждение существующего разрыва между когнитивным и деятельностным компонентами экологической культуры. Наиболее выраженный дефицит был зафиксирован именно по показателям реальной экологической активности: даже те студенты, которые продемонстрировали достаточный уровень знаний и позитивные ценностные ориентации, на практике реализуют экологическое поведение лишь эпизодически. Это позволяет утверждать, что ключевая проблема формирования экологической культуры сегодня лежит не столько в информационной плоскости, сколько в плоскости перехода знаний в устойчивые поведенческие паттерны. Иными словами, студенты знают, как нужно поступать, но не всегда поступают в соответствии с этими знаниями в реальной жизни [4].

Особого внимания заслуживает выявленный факт статистически значимых различий между контрольной и экспериментальной группами. Поскольку на момент констатирующего эксперимента никакого целенаправленного педагогического воздействия еще не осуществлялось, мы склонны объяснять эти различия исходной неоднородностью выборки, связанной, вероятно, с разной степенью вовлеченности студентов во внеучебную экологическую деятельность. Это предположение косвенно подтверждает нашу гипотезу о том, что участие в практической экологической деятельности способствует формированию более высокого уровня экологической культуры.

Таким образом, по итогам констатирующего этапа эксперимента мы можем сформулировать следующие основные выводы:

1. У 60% студентов преобладает средний уровень экологической культуры, что свидетельствует о сформированности базовых знаний и установок при недостаточной их практической реализации.
2. Низкий уровень экологической культуры диагностирован у значительной части студентов (от 26,7% до 33,3% в зависимости от группы), что требует разработки специальных коррекционных программ.
3. Наименее сформированным компонентом экологической культуры является деятельностный компонент, фиксирующий реальную экологическую активность студентов в повседневной жизни.

Научная новизна исследования

В ходе проведенного исследования были получены новые эмпирические данные, уточняющие и дополняющие существующие представления о состоянии экологической культуры современного студенчества. Научная новизна работы заключается, во-первых, в том, что нами впервые получены систематизированные данные о структуре экологической культуры студентов именно Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилёва, что позволяет включить данный вуз в общенациональный и международный контекст исследований экологического сознания молодежи. Во-вторых, в ходе исследования было эмпирически подтверждено и статистически обосновано наличие устойчивого разрыва между когнитивным и деятельностным компонентами экологической культуры. В отличие от многих работ, постулирующих данное противоречие теоретически, мы получили его количественное выражение и доказали его неслучайный характер. Полученные результаты создают надежную эмпирическую базу для разработки и апробации программы формирующего эксперимента, направленного на преодоление выявленного разрыва и развитие деятельностного компонента экологической культуры студентов.

Список использованных источников:

1. Аладышкина, А. С. Экологические ценности молодежи: развитие экологической культуры студентов неэкологических специальностей. -2017. - С. 442-446.
2. Глебова Г.Ф. Проектирование исследовательской деятельности учителя в системе личностно ориентированного обучения. - 2013. - 124 с.
3. Кениспаев, Ж. К. Педагогические принципы формирования экологического сознания человека// Вестник Алтайской академии экономики и права. - 2015. - С. 132-137.
4. Дулатова Г. Е.Современные определения экологической культуры // Издательство Молодой ученый. -2012. - С. 96-99.

ӘОЖ 37.035.6:

ӘСКЕРИ - ПАТРИОТТЫҚ КЛУБ ЖҰМЫСЫН ЖОСПАРЛАУ ЖӘНЕ ҰЙЫМДАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Джанабаяев Қайрат Теміргалиұлы

Жанабай Аблай Айдарұлы

Тұрысбек Жазира Өсербекқызы

Магистр, ДШ және БӘД кафедрасының оқытушы-дәріскері І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті. Талдықорған қ., Қазақстан

DKT68@mail.ru

Анотация: Мақалада әскери - патриоттық клубтардың тәрбие беру мәселесі және барлық қоғамдық, мемлекеттік, саяси, мәдени-рухани тақырыптардың өзегіне айналуы. Қазіргі заманғы әскери - патриоттық идеология мемлекеттің құрылу процесіндегі барлық жетістіктерді, сондай-ақ ұзақ мерзімді басымдықтар мен талаптардың назарында.

Annotation: The article deals with the issue of education of military-patriotic clubs and the core of all social, state, political, cultural and spiritual topics. Modern military-patriotic ideology emphasizes all achievements in the process of state formation, as well as long-term priorities and requirements.

Түйін сөздер: Әскери - патриоттық клубтар, қоғам, мемлекет, саясат, мәдени-рухани, тәрбие беру.

Keywords: Military-patriotic clubs, society, state, politics, cultural-spiritual, education.

Мемлекеттік нышандардың көмегімен жастардың бойына еліне деген мақтаныш пен патриоттық сезім дәйекті де табанды тәрбиеленеді. Ел бейнесін және Отанымен ажырағысыз байланыс сезімін мемлекет пен қоғам, ең алдымен, білім беру арқылы қалыптастырады. Осыған орай, білім алушыларды Қазақстандық патриотизм рухында тәрбиелеу, елдің мемлекеттік нышандарын танымал етуді қамтамасыз ету жөніндегі жұмысқа білім беру мекемелерін белсенді түрде тарту қажет.